

24. September 2024

UKA24/7

2025-mut Aningaasanut Inatsisissamut siullermeerneqarnerani Siumumiit oqaaseqaaterput.

Ukiaq manna Inatsisartut ukiuat qinigaaffimmi matumani ataatsimiinneq kingulleq aallarteqqammerparput. Pisarnertut suliassaq pigaarutilik ukiaq manna ataatsimiinnermi Aningaasanut Inatsisissaq 2025-moortoq Siumumiit akisussaassusilimmik oqalliseqataaffigissavarput, minnerunngitsumik ukiuni tulliuuttuni inuit atugaasa oqilisaassiffiginerisa nangittunik anguniakkatta sukataarutiginnissanut oqallinnermi peqataassagatta.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu naalakkersuisoq inatsisissamik saqqummiussineranut qutsavigaarput.

Ukioq 2024-mut ukiunullu tulliuuttunut Aningaasanut inatsisissatut missingersersuut ukiut tamaasa sinneqartoorfiusussatut naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma ersersippaa nunatta aningaasaqarnera ukiut kingullernisut pitsaasumik inissisimasup attannissanut aningaasatingut inissisimalluartungut. Naak covid19 Ukranimullu Russit saassussinerisa kingorna nunarsuarmi aningaasarsiorneq appariartornikuugaluartoq.

Soorunami suli aningaasaqarnitta pitsaasumik inissisimanissaa pisussaaffittut akisussaasutullu isiginnilluta oqaloqataanerput ingerlatissavarput.

Ukiut kingulliit suliat annertuut nunatsinni innuttaasunut inuuniarnikkut oqilisaassinernik malunnaatilinnik aaliangiiffigisakkatta nangittumik timalersornissaannut ukiaq manna annertuunik Inatsisissanik suliaqarfigissavarput. Aammalu aaqqissuusseqqinnerit timalersornissaannut aaliangersaanerit inatsisinillu atuutsitsilernissat arlallit naammassisussaallutingit.

Siumumiit ilisimaareqqissaarparput innuttaasut atugaannik annerusumik aaqqissuussinerit iluarsaaqqinnerillu ukiuni tulliuuttuni nagittumik ingerlattuartaagatsingit. Ukiuni tulliuuttuni aaqqissuussinerit timalersugassavut allartisarneqartut annertuut pingasut assersuutigisinnaavavut.

Peqqinnissaqarfik pillugu iluarsaaqqinneq, Akileraartarnikkut aaqqissuusseqqinneq, Ineqarneq pillugu iluarsaaqqinnerit.

Iluarsaaqqiinerit taasavut pingasuusut annertoorujussuupput, soorunami ataasiakkalaartumik ataasiakkaarlungit aningaasaliiffiginerisingut sukkaasuumik malunnaateqarluartumillu aaqqiinerit timitalersorneqarsinnaagaluarput. Kisianni aningaasaqarnitta tamanna killiliiffigaa, tulleriiaarinikkut aningaasartalersuinerit aallartinneqartut ukiut tulliuuttuni malunnaatilimmik innuttaasunut pitsaasumik sunniuteqartussaeneri ilisimaarilluarparput, naatsorsuutigilluinnarlugulu.

Soorunami inuiaqatigiittut piffissap sivikitsup iluani sukkaasuumik aaqqiiffigerusussinnaasaraluatsinnik eqqaasaqarusuppungut; Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut amerligaluttuinnartut partiilersuunnagu ataatsimoorullugu iliuusissatsinnik pitsaasup tungaanut aallartitsinissatsinnut eqqartueqatigiittariaqarpungut. Meeraq meeraasariaqarpoq inunngornerminiik avatangiisini qaninnerpaat avatangiiseralungit peroriartorluni. Meeraq meeraasariaqarpoq kissaatigineqarluni inunngorsimalluni misigisimajuartussaallugu. Meeraq misigisimatinneqartariaqanngilaq inuiaqatigiit avataatungaaniitinneqarluni allatut annertusisamik immikkut nakkutigineqartuartsanngorlugulu ulloq unnuarlu. Siusissukkut iliuutsit aallartittarnissaat qulakkeertariaqarparput.

Nalunngilarput tamanna illuanut saatissagutsigu nukippassuit atortariaqassallutingit, kisianni ataatsimoorningit pitsaasup tungaanut aallartissinnaavarput. Aammalu kommunit suleqatigilluarnersingut siusissukkut iliuutsit aallartissarnissaannut ataatsimoorussatsinnik suleqatigiilluarnersingut pitsaasumik inerititaqarfiusumillu iliuutsit aallartissinnaavavut.

Iluoortuusinnaanngilaq nunatsinni aningaasarsiutit annerpaat tulliatut meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarnerat taamatut inissisimanerat ingerlatiinnassallugu.

Ajornartorsiut alla imminut toquttarneq. Ukiuni kingullerni imminut toquttartut ukiut ilaanni appariartaraluartut, kisianni ukiut ilaanni tuniluuttutut nuna tamakkerlugulu annertoorujussuarmik atugaalertarpoq. Tamannalu ilaqaatannaanngittunut aammali nunaqqatigiinnut inuiaqatigiinnullu annertuumik qamuuna aalaterneqarnermik aliasunnermillu malitseqartarpoq. Amerlanertigulli apeqqut akissutissarsineq ajornakusoortittarparput SOORUNA?

Akissutissarsinngisaannartarlutalu. Imminut toqunnikkut qimagaasimasorpassuit misiginneqatigingarpavut. Oqariartorfigerusullugillu kisimiittutut

misigisimassanngittut. Taamatummi pisoqartillugu inuiaqatigiit tamaavitta annertoorujussuarmik annaasaqartarpungut.

Pinaveersaartitsineq ingerlanneqartoq ingerlattuartaqarparput. Imminut toqunnissanik eqqarsateqartunut saaffissat ataavartumik saaffigineqarsinnaasut periarfissaajuartittariaqarpavut. Nalaataqarsimasunut ikorfartortaasinnaasut periarfissaajuartittariaqarpavut.

Pingajuattut imigassap ikiaroonartullu ajornartorsiutaanerujussua suli ammanerujussuarmik inuiaqatigiit oqallisigisariaqarparput. Inuusuttut meeqqallu suli ukiukittunnguullutik ikiaroonarmik atuisunngortarnerat siusissukkut iliuuseqarfigineqartariaqarpoq. Naalakkersuisut ikiaroonartumik akiuiniarnermut ilanngaaserisunut aningaasanik annertunerusunik atuiniarnerat iluarisimaarparput. Aningaasaliinerunerli imminermini naammangilaq, inuiaqatigiit akunnitsinni oqaluserinerusariaqarparput. Aammaartumik pinaveersaartitsinerit annertusaaffigisariaqarlutingit. Imigassamik ikiaroonartumillu KATSORSAAVIK inuiaqatigiinnut malunnaateqarnerusumik iluaqutaanera takussutissaqartariaqartoq Siumumiit isumaqarfigaarput. Taamaattumik suliariumannittussarsiuullugu ingerlanneqartariaqartoq Siumumiit piumasaraarput.

Siumumiillu aasarli oqariartuutigaarput timersornermut annertunerusumik aningaasartaliinissamik aningaasanik inatsisikkoorlugu isumaqatigiinniarnermi angussallutingu. Tamannalu piviusunngortissallugu ulluni tulliuuttuni sukataarutigissuarput. Nunanimi sanilitsinni imigassamik ikiaroonartumillu atuneq akiorlugu aallartinnerminni timersornikkut iliuutsit aningaasaliinerillu annertusillungit akiuiniarnertik iluatsissimangaat takussutissaqareerpoq.

Aningaasanik inatsisissamut isumaqatigiinniarnissami sinaakkusiunneqartoq 5 million annikippallaartoq Siumumiit oqaatigerusupparput. Soorunami aningaasaqarnitta patajaattumik isumannaattumillu ingerlanerata attattuarnissaa tamatsinnut pisussaaffiliivoq. Taamaakkaluartoq Naalakkersuisut kaammatorusuppavut aningaasanik annertunerusunik isumaqatigiinniuteqartoqarnissaanik sinaakkuseeqqullungit. Taamaangippat oqaloqatigiinnerit isumaqatigiinniarnertut taaneqarsinnaassanngimmata. Aammalu ilisimaaraarput Aningaasanut Inatsisissaq saqqummiunneqaaqqaarnerminiit allaanerusumik angusaqarfiulluni akuersissutigineqartarmat.

Siumumiit ukioq kingulleq oqaasertaliussatingut aningaasanut inatsimmut ilanngunniukuusavut naatsorsuutigaarput aningaasaliinissanut alloriarnerit tulliuuttut

alloriarfigiumaarivut. Tassalu pilersarusiornissanut aningaasaliissuteqarnikkut. Illoqqortoormiunut sulusalinnut mittarfik. Qaarsuni talittarfik.

Siumumiit pingaaruteqartut taasaqarfigerusutatta ilangaat Attassiinnarnissamut ineriartortitsinnissamullu pilersaarut II.

Illernernik sisamaasunik tunaartaqarfiusoq: Ilinniartitaanikkut piginnaasallu qaffasissusiisa qaffanneri.

Piujuartitsinermik tunngaveqarluni siuariartorneq aamma arlalinnik sammiveqartumut aningaasaqarnermut allanngueq.

Pisortani immikkoortumik siunissamut qularnaarinnineq.

Akilerarusersuineramik atugarissaarnissamut ikiorsiissutit, inissianut utoqqarnullu tunngasunik aaqqissuusseqqinneq.

Siumumiit maluginiarparput illernit tunaartarineqartut aningaasartalersuiffigialungit Naalakkersuisunit eqqumaffigineqarluni aallartisarneqalersut. Tamatumallu ingerlaannarnissaa qulakkeerumallugu ukiunut tulluuttunut malinnaaffigialugu nakkutigeqqissaassavarput.

Aningaasanik isertitaqarfiusinnaasut siammasinnerusut inuiaqatigiinni tamani kissaatit annersaraat. Aalisarnerup kisiartaalluni aningaasalersuisuunera qanoq sunnertiatigisoq ilisimaaraarput.

Taamaattumik ukiut siuliini mittarfissuarnut marluusunut aningaasaliinerit annertoorujussuit naammassippata isaatitsiffigilluarnissaat naatsorsuutigaarput. Taamaalilluni aningaasaqarnitta ataasiinnarmik toqqammaveqarani arlalinnik toqqammaveqarnissaanut qulakkeerinnikkatta.

Aammalu Erngup nukinganik nukissiuutit inerisaaffiginissaannut Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanut, Qasigiannuit – Asiaat sanaartorfiginissaannut 400 million kr. aningaasaliissutigeqqammerpavut. Taakua ukiuni aggersuni aningaasaqarnitsinnut annertuumik ikorfartuutaasussaapput. Piffissanngorpoq erngup nukinganik nukissiuutit nukerujussuaq pilersitaat atunngittoortagarput qanoq ililluta iluaqutigilersinnaanerlutigu eqqartuviffigilertariaqaratsingu.

Taamatuttaaq tasersuit nunatsinni nukerujussuarnik pilersitsisinnaasut qanoq iliorluta aningaasarsiuutigilersinnaanerlutingit sukumiisumik eqqartuiffigisariaqarpavut. Nalunngilarpummi ataasiinnarluunniit pilersikkutsingu

nunatta Naalagaaffinngornissaanut aningaasalersuutiigilluarsinnaallutigu. Sapiinnerusariaqarpungut immitsinnullu tatiginerulluta pilersitsiniartariaqarpungut.

Illuliortiterneq 95/5 inuusuttunut inissiat. 95/5 atorlugu sinerissami illuliortiterneq aallartissappat, illulioriaatsimut tassunga ukiunut tulliuuttunut aningaasartalersuinissarput avaqqussinnaanngilarput. Aammalu piginneqatigiilluni illutaarniartut eqqarsatigalungit. Tassunga peqatigitillugu nammineq illuutilinnut iluusaaniartunut aningaasaliissutit tamakkiisumik atorneqartanngittut oqaasertatingut iluarsiiiffiqarnissaat piumasaraarput. Aningaasaliissutit kommuninit akisussaaffiqineqarput, qinnuteqartoqartillugulu aningaasaliisoqarsimannginnerartarpaat, imaluunniit aningaasaliissutit nungussimanerarneqartarlutik. Kisianni ukiup naanerani aningaasartuutit tamarmiusut saqqummiunneqaraangata atunngittuugarpassusarlutik.

Tunumi aalisarnikkut siursaaneq. Naalakkersuisut 2030 tungaanut ineriartortitsinermik ingerlatsiniarnerat tamakkiisumik Siumumiik tapersorsorparput. Aalisarnermut inuussutissarsiuteqarnermut ikaarsaarneq aporfilersorneqarani ingerlanneqartariaqarpoq.

Taamatullu kujataani suliniutinik aallartitsisariaqarpungut. Aalisarnermi periarfissat suut tunaartaralungit ineriartortitsisoqassanersoq siunnersuiffilersuisoqartariaqarpoq. Kujataani aalisartut sinerissap qanittuani aalisagaalatsinera peqqutigalugu allatut qanoq ineriartortitsisoqarsinnaanersoq siunnersuiffilersuisariaqarpungut.

Savaatilingorniat ilinniarfiat Inuilimiit konto immikkoortillugu. Massakkut savaatilingorniat ilinniarfiat INUILIMUT ilanngullugu aqunneqarnera ingerlanneqarpoq. Siumumiit isumaqarpungut Ilinniarfiup aqunneqarnera ilinniarfimmit namminermit ingerlanneqartariaqartoq. Aammalu aningaasatingut qutsineq tamatumani ilaatinneqarluni.

Upernaaq manna ikummatissap akiata qaffannera pivoq. Aammalu ilisimaaraarput qaffaassutissap ilaa annertungaatsiartoq Naalakkersuisunit ukiumi ataasiugallartumi matussuserneqarpoq. Taava ukioq ataaseq qaangiuppat susoqassua? Siumumiit Naalakkersuisunut qanoq iliortoqarniarnersoq paaserusupparput.

Siumumiit aappassaaneernejarnissaminut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamut suliarineqartussanngortipparput.

Karl Tobiassen, Siumut